

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

KATKILARIYLA

BAŞKENT
ÜNİVERSİTESİ

Mesleğim
Kültürüm

Kültürel Üreticiler için
Girişimcilik ve Kariyer Gelişimi Projesi

YAKEM

EĞİTİCİ EĞİTİMİ İÇERİĞİ

9. Fikri Mülkiyet ve Önemi

KATKILARIYLA

MESLEĞİM KÜLTÜRÜM EĞİTİCİ EĞİTİMİ İÇERİĞİ

9. Fikri Mülkiyet ve Önemi¹

9.1. Fikri mülkiyetin temelleri

Fikri Mülkiyet Nedir?

Fikri mülkiyet (Intellectual property, IP), icatlar; edebi ve sanatsal eserler; tasarımlar; ve ticarete kullanılan semboller, isimler ve resimler gibi zihinsel yaratımları ifade eder.

İmtiyazlar Dönemi

Fikri haklara ilişkin ilk düzenlemeler, matbaanın icadıyla başlamaktadır. Bu nedenle, matbaanın icadı, fikri hakların gelişimi açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Matbaanın icadıyla birlikte, eserler, sayısız olarak çoğaltılmaya başlamış, bu yolla kazanç elde eden müteşebbis bir sınıf doğmuş ve bunun sonucu olarak da fikri haklar alanında hukuki koruma ihtiyacı doğmuştur.

Fikri haklar alanındaki ilk düzenlemeler, idari otoritelerin emirleri ile verilen basım imtiyazları şeklinde ortaya çıkmış ancak imtiyazlar giderek yayınevi

¹ Bu bölümün hukuki ve kurumsal yönünün önemi nedeniyle içerikler Türk Patent ve Marka Kurumu ile Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü web siteleri ve yayınlarından derlenmiştir. Bu bölümün ve ilgili videonun konuyu tanıtıcı içerik olarak kullanılması; fikri ve sınai haklar konusundaki işlemler için bahse konu kurumların güncel resmi yayınlarının kaynak olarak kullanılması tavsiye edilir.

KATKILARIYLA

mülkiyeti denilen ve eser sahibinin hakkını bertaraf eden bir aşamaya ulaşmıştır.

Eser sahiplerini koruyan ilk kanun, İngiliz Parlamentosu tarafından 1709'da kabul edilen "Kraliçe Anne Kanunu" (The Statute of Anne) adını taşıyan kanundur.

9.2. Fikri ve sınai mülkiyetle ilişkili kurumlar

Fikri mülkiyet hakkı İnsan düşüncesinin ürünü olan yeniliklerin sahiplerine verilen haklardır.

Fikri ve sınaî mülkiyet hakları genellikle yedi temel grup içinde ele alınmaktadır:

- Fikir-Sanat eserleri
- Entegre Devre Topografyaları
- Yeni Bitki Çeşitleri Üzerindeki İslahçı Haklar
- Patent
- Endüstriyel Tasarım
- Coğrafi İşaretler
- Marka

Telif hakları, kişinin her türlü fikri emeği ile meydana getirdiği ürünler üzerinde hukuken sağlanan haklardır. Türkiye'de telif haklarına ilişkin konular Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü görev alanına girmektedir. Telif hakları 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununu ile düzenlenmiştir.

KATKILARIYLA

Sınai mülkiyet hakları; marka, patent, tasarım, faydalı model ve coğrafi işaretler gibi buluşların ve yeniliklerin, yeni tasarımların ve özgün çalışmaların ilk uygulayıcıları adına ticaret alanında üretilen ve satılan malların üzerlerinde, üreticisinin veya satıcısının ayırt edilmesini sağlayacak işaretlerin sahipleri adına, kayıt edilmesini ve böylece bu kişilerin ürünü üretme ve satma hakkına belirli bir süre sahip olmalarını sağlayan haklardır. Türkiye’de sınai haklar Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Bağı Kurumu olan Türk Patent ve Marka Kurumu görev alanına girmektedir. 22 Nisan 2004 tarihinde 5147 sayılı Entegre Devre Topografyalarının Korunması Hakkında Kanun ve 10 Ocak 2017 tarihinde 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu bu alandaki yasal düzenlemelerdir.

Ticaret Bakanlığı ise Gümrük Kanununun 57 nci ve Gümrük Yönetmeliğinin 100 ile 111 inci maddelerine uygun olarak fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunmasına ilişkin gümrük önlemlerini yürütmekte, bu hakların aleyhindeki mal ve eşyaların kontrolü sağlanmaktadır. Bu kapsamda sahte/korsan ürünlere ilişkin şikayetler ilgili bakanlığın elektronik başvuru sistemi üzerinden yapılmaktadır.

9.3. Neler fikri ve sınai mülkiyet haklarına tabidir?

Patent, sınırlı bir süre ve yer için patent sahibine, üçüncü kişiler tarafından buluşun izinsiz olarak üretilmesini, satılmasını, kullanılmasını veya ithal edilmesini engellemek amacıyla tanınan tekel haklarıdır. Bu hakkın kullanımının buluş sahibine ait olduğunu gösteren belgeye ise Patent Belgesi denir.

KATKILARIYLA

Patent Belgesi, buluş sahibinin izni olmadan başkalarının patentli ürünü ticari olarak izinsiz;

- Üretmesini
- Kullanmasını,
- Satmasını,
- İthal veya ihraç etmesini engeller

Patent başvurusu yapmadan önce buluşun dünya çapında erişilebilir teknik bilgiden farklı ve yeni bir çözüm içerdiğinden emin olmak gerekir. "Benden önce bu teknik çözümü düşünen olmuş mudur?" sorusuna cevap aramak için aşağıdaki adreslerden ücretsiz patent araştırması yapılabilir.

- Türk Patent Marka Kurumu: <https://portal.turkpatent.gov.tr/>
- Avrupa Patent Ofisi: <https://worldwide.espacenet.com/>
- Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatı:
<https://patentscope.wipo.int/search/en/search.jsf>
- Google: <https://patents.google.com/>

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Düzenleme Alanı

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda telif haklarını eser, eser sahibi ve eser sahibinin haklarından yola çıkarak düzenlenmektedir.

Kanunumuza göre bir fikir ve sanat ürününün eser olarak kabul edilip koruma altına alınabilmesi için;

- Fikri bir çabanın ürünü olması,

KATKILARIYLA

- Sahibinin hususiyetini taşıması,
- Şekillenmiş olması,
- Kanunda sayılan eser türlerinden birine girmesi, gerekmektedir.

Yukarıdaki listede şekillenmiş olması ibaresi çok önemlidir. Aklınıza gelen bir fikri aşağıdaki eser çeşitlerinden birine dönüştürmeden korumanız mümkün değildir. Eser çeşitleri:

- İlim ve edebiyat eserleri
- Musiki eserleri
- Güzel sanat eserleri
- Sinema eserleri
- İşlenme ve Derlemeler

5846 Sayılı Kanunda eser sahibine ilişkin haklar mali ve manevi haklar şeklindedir. Eser sahipleri veya mirasçıları mali haklarını karşılıklı veya karşılıksız, süreli veya süresiz olarak devredebilirler. Mali haklara ilişkin sözleşmelerin yazılı olması ve devre konu hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır. Mali hakların devri telif gelir elde etmenin en yaygın yöntemlerinden biridir.

Telif Haklarının Korunması

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu kapsamında korunan eserler, eserin yaratıldığı andan başlayan doğal bir korumadan yararlanır. Eserin herhangi bir kuruma kayıt (tescil) ettirilmesine ya da onaylatılmasına gerek yoktur.

KATKILARIYLA

Ancak eser üzerindeki hakların korunması ve özellikle hak sahipliklerinin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlanması amacıyla bazı işlemlerin yapılması mümkündür.

İsteğe bağlı kayıt- tescil

Eser sahibinin yani eseri meydana getiren kişi ya da kişilerin belirlenmesinde ispat kolaylığı sağlayan ve isteğe bağlı olarak yapılan bir işlemdir. Bu işlem beyana dayalı bir işlem olup hak kurucu niteliğe sahip değildir. Fikirler soyut halleriyle kayıt- tescil edilememekle birlikte ancak somutlaştırılıp şekillendirilmeleri (eser haline getirilmeleri) halinde kayıt -tescil edilmeleri mümkündür.

İsteğe bağlı kayıt- tescil başvurusu sonucunda, başvuru sahibine yapılan işleme ilişkin olarak esere, eser sahibine ait bilgileri içeren bir belge tanzim edilerek verilir.

İsteğe bağlı kayıt- tescili yapılan eserin dava konusu olması halinde mahkeme tarafından talep edilmesi halinde kayıt- tescil belgesinin bir örneği ve başvurusu sırasında sunulan belgeler Genel Müdürlüğümüzce mahkemeye sunulur.

İsteğe bağlı kayıt- tescil başvurusu için aşağıdaki bağlantıyı ziyaret edebilirsiniz.

<https://www.telifhaklari.gov.tr/KayitTescil-Basvurulari>

KATKILARIYLA

Noter tarafından düzenlenen ya da onaylanan eser sahipliği/hak sahipliği beyanı

Kişinin söz konusu eseri kendisinin meydana getirdiğini ve bu eser üzerindeki tüm hakların kendisine ait olduğunu içeren beyanının noter tarafından düzenlenmesi ya da onaylanması mümkündür.